

Cui bono? Sdílení elektřiny po 6 měsících platnosti vyhlášky ERÚ

Ladislav Havel

Energetický regulační úřad

Ceny elektřiny a plynu pro zákazníky se stále pohybují na úrovni, na niž jsme v minulých obdobích nebyli zvyklí ani dostatečně připraveni. Ukázalo se, že ještě nejsme schopni s energií vždy zacházet tak, abychom skutečně dostatečně ochránili sebe (před cenovými šoky), životní prostředí a mysleli přitom i na budoucnost ať už blízkou nebo vzdálenější. Teprve cena energie nás vlastně donutila efektivně a racionálněji uvažovat o tom, co vlastně můžeme a budeme dělat, abychom si zajistili i do budoucna její dostatek za přijatelné ceny. Nastal konec úvah o tom, co by se dalo a mělo dělat, a přišel čas praktických činů. Režisér, kterým jsou zejména peníze a čas, vyzval „do akce“ a ledy se pohnuly. Zaměřme se proto na komunitní energetiku a na sdílení elektřiny z pohledu současných možností a nahlédněme i do (snad) blízké budoucnosti.

Rozvoj využívání obnovitelných zdrojů elektřiny nepochybně pozitivně ovlivnila i úprava energetického zákona v tom smyslu, že bez licence udělované Energetickým regulačním úřadem lze provozovat i elektrárnu s instalovaným výkonem do 50 kW. Tato zdánlivě drobná úprava znamená krok ke zjednodušení a odstranění jedné z ob-

jektivních administrativních bariér pro výstavbu nových malých energetických zdrojů. Zároveň však znamená, že budoucí investor by měl odpovědně zvážit velikost výroby, tj. jaký instalovaný výkon je pro něho optimální. To platí jak pro bytové domy, tak pro domy rodinné.

O sdílení elektřiny a o komunitní energetice toho bylo jen za poslední rok hodně napsáno a řečeno. Je to populární téma, kterým se zabývá mnoho lidí-techniků, právníků, ekonomů, spotřebitelů elektřiny... Každý ze svého pohledu, a přeci mají společný cíl: do praxe zavést to, co již umožňují přijatá pravidla a co je již dlouhodobě využíváno v rodinných domech, tedy to, co vede ke snížení nákladů na spotřebovanou elektřinu. Nepletme si prosím s úsporami elektřiny. To je jiná kapitola. Ale přesto dovolte určité stručné a zjednodušující resumé.

Jaký je tedy současný stav. Nejprve legislativní opora

Novela č. 404/2022 Sb., vyhlášky č. 408/2015 Sb., Energetického regulačního úřadu o Pravidlech trhu s elektřinou vycházející ze stávajícího znění energetického zákona, která je účinná od prvního ledna letošního roku, stanoví základní pravidla pro sdílení elektřiny v bytovém domě. Ten, kdo takto bude spotřebovávat (sdílet) elektřinu vyrobenou ve společné, nejčastěji fotovoltaické elektrárně, si určí

podíl z vyrobené elektřiny, který spotřebuje, resp., který je určen pro krytí jeho spotřeby. Protože se jedná o skupinu, společenství (vlastníků bytových jednotek), sdílení bude záležet na vzájemné dohodě účastníků. Určení alokačního klíče nemusí být ve všech případech pro účastníky jednoduché. Zároveň to neznamená, že členem takové skupiny musejí být všichni vlastníci bytových jednotek v domě. Elektřina nespotřebovaná členy společenství bude dodána do distribuční soustavy.

Pro spotřebitele je důležitá a zásadní skutečnost, že každý účastník takového sdílení má zachována práva, vyplývající (pro zákazníka) z energetického zákona, která měl doposud. To znamená např., že si může podle svého uvážení volit dodavatele elektřiny nezávisle na ostatních členech společenství sdílení elektřiny. Zároveň bude požívat výhody, která znamená, že nebude hradit spotřebovanou elektřinu pocházející ze společné výroby a tomu odpovídající platby za dopravu elektřiny z distribuční soustavy, neboť ji (distribuční soustavu) pro tuto elektřinu nevyužívá. Podotýkáme, že stále se jedná pouze o elektřinu vyrobenou a sdílenou v domě bez využití distribuční soustavy. Vazby a vztahy účastníků trhu s elektřinou na ose vyrobená elektřina v domě - sdílená elektřina v domě - obchodníkem dodaná elektřina - provozovatelem distribuční soustavy dopravená elektřina, vč. měření množství elektřiny, vyhodnocení a zúčtování zůstávají navenek pro spotřebitele jednoduché a téměř neviditelné a dotknou se ho pozitivně ve vyúčtování spotřebované elektřiny. I přesto musí spotřebitelé sdílející elektřinu učinit nezbytné kroky vyplývající z legislativy. O tom už bylo napsáno hodně a demonstrační návody najdeme např. na stránkách Energetického regulačního úřadu.

Praktické podmínky a úskalí komunitní energetiky a sdílení elektřiny

Za nejdůležitější podmínky lze považovat to, že výroba elektřiny musí být na základě smlouvy o připojení připojena do jednoho odběrného místa (vůdčí OM), které bude vybaveno průběhovým měřením. Obdobně jednotlivá odběrná místa účastníků sdílení musejí být vybavena průběhovým měřením spotřeby elektřiny. Veškeré podmínky a požadavky jsou sice uvedeny v primární a sekundární legislativě i v Pravidlech provozování distribuční soustavy, ale protože se nepředpokládá (a důrazně se nedoporučuje) instalace FVE na bytovém domě svépomocí, musí vše znát a ovládat instalační firma. Jde však o novou věc, a proto je třeba, aby takové firmy využily čas k zapracování se, získání zkušeností, poučily se z nedostatků a vycvičily se tak, aby po nástupu skutečného komunitního boomu pracovaly rychle, spolehlivě, přesně, bezpečně a správně, aby neohrožovaly své zákazníky a podpořily nejen rozvoj komunitní energetiky.

Proces připojení k distribuční soustavě je klasický a postupuje se podle vyhlášky Energetického regulačního úřadu č. 16/2016 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě. V tomto případě je vztažen k vůdčímu odběrnému místu. Již záměr postavit a využívat FVE na střeše domu musí být každopádně konzultován a projednán s příslušným provozovatelem distribuční soustavy. Návody, co všechno, jak a s kým je třeba vykonat, je dostatek.

Jaká má být komunitní energetika

Na téma komunitní energetiky a sdílení elektřiny trvají a probíhají jednání již relativně dlouhou dobu. Jaká jsou východiska, jaké jsou výsledky a očekávání do budoucna?

Jaké jsou reálné zkušenosti distribučních společností?

PREdistribuce, a. s.

Petr Holubec

PREdistribuce na svém distribučním území, tedy v hlavní město a v Roztokách u Prahy, neviduje dosud žádnou žádost o připojení obnovitelného zdroje na bytovém domě či jinde s cílem sdílet vyrobenou elektřinu. Zatím jsou tedy naše praktické zkušenosti nulové.

ČEZ Distribuce, a. s.

Soňa Holingerová

Žádosti na zajištění/zprostředkování sdílení v bytových domech už máme. Od začátku letošního roku jich dorazilo 28. Z toho je více než polovina kladně vyřízena a ty zbývající zpracováváme a případně komunikujeme se zákazníky a domlouváme se na detailech a doložení potřebných podkladů pro vyřízení jejich požadavku. Jedná se především o menší skupiny, kdy je účastníkem sdílení skupina do 4 účastníků.

EG.D, a.s.

Vladimír Vácha

Zatím nevidujeme žádnou žádost o zřízení této formy sdílení. Byť pro částečný segment zákazníků (bytová družstva, domy) je to již možné, spíše očekáváme, že start a zájem o tuto formu sdílení přijde až se schválením novely Energetického zákona, kde již bude tato možnost otevřená v podstatě všem zákazníkům.

Pozn. Stav v červnu 2023.

Sdílení elektřiny mimo bytový dům není zatím v našich právních předpisech ukotveno. Pokud se týká sdílení elektřiny v bytových domech a společenstvích, nemůže být stávající úprava pravidel sdílení elektřiny v sekundární legislativě definitivní. Stala se však východiskem postupného očekávaného rozsáhlejšího nástupu komunitní energetiky a sdílení elektřiny u nás. Sdílení elektřiny, komunitní energetika, agregace, flexibilita, zjednodušování postupů, vytváření automatismů, využívání umělé inteligence, digitalizace a další s sebou nesou činnosti, bez nichž si již fungování nejen energetiky, ale celé společnosti nedovedeme představit. Motivem ke stanovení dohodnutých pravidel je praktické využívání technologií a vyvolaných vzájemných vztahů, nikoli jen to, že jsou uvedena v mnoha předpisech Evropské unie (i když pravidla EU jsou ve značném předstihu před námi).

Evropské souvislosti a požadavky

Jedním ze zdrojů povinné inspirace (formální), jak upravit pravidla v našich právních předpisech pro energetiku, je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU. O energetických společenstvích jsou zejména články 2, 16 a 59 směrnice. Ta uvádí, že občanským energetickým společenstvím je otevřený právní subjekt založený dobrovolně fyzickými osobami, místními orgány, obcemi, nebo malými podniky. Dobrovolnost znamená, že nikdo nemůže být nucen do společenství vstoupit, a otevřenost mimo jiné s sebou nese možnost z něho vystoupit. Smyslem

existence takového společenství však není vytváření zisku, nýbrž poskytování environmentálních, hospodářských nebo sociálních společenských benefitů svým členům nebo podílníkům nebo místním oblastem, kde společenství provozuje svou činnost. Elektřinu může vyrábět, distribuovat a dodávat a k tomu může využívat obnovitelné zdroje a provádět další činnosti, vč. poskytování energetických služeb. Práva a povinnosti vyplývající ze směrnice pro společenství a jeho členy musí zajistit každý členský stát ve svém právním řádu. To se jmenovitě týká také práv a povinností vč. aktivních zákazníků, plateb za dopravu elektřiny distribuční soustavou při jejím využívání, které odrážejí náklady na využívání distribuční soustavy, agregace, přístupu na energetické trhy, atd. Svoji roli má evropskou směrnici dále i energetický regulátor.

Dalším z rozhodujících evropských dokumentů je Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, která pracuje s pojmem „společenství pro obnovitelné zdroje“. Směrnice obsahuje definici a řadu podrobných ustanovení, která obsahově korespondují se Směrnici č. 2019/944. Čili dobrovolnost, otevřenost účasti ve společenství, blízkost využívaného obnovitelného zdroje energie, účelem není vytváření zisku, zachování práv účastníků vyplývajících z liberálního trhu s elektřinou, [...]

Z uvedeného je jasně patrné, že zapracování evropských požadavků do našeho energetického zákona nebylo věcí jednoduchou. To je však pouze jedna stránka této záležitosti a možná ještě ta jednodušší. Druhou stranou mince

bude reálné uskutečňování očekávaných záměrů masového využívání myšlenek a výhod komunitní energetiky a sdílení elektřiny. Nejedná se o jednoduchou úlohu zejména provozovatelů distribučních soustav, do jejichž působnosti patří připojování odběrných míst, připojování výroben elektřiny, měření spotřebovaného a vyrobeného množství elektřiny, rozvoj sítí, zajištění spolehlivosti a bezpečnosti dodávek (dopravy) elektřiny de facto za každých podmínek atd. O úloze, erudici a spolehlivosti instalačních firem již byla řeč.

Jak jsme na tom

Porovnáním stavu komunitní energetiky u nás a v jiných zemích se zabývají jiné články. My se nyní soustředíme spíše na vytvoření předpokladů pro její očekávaný masivní nástup.

Rozsáhlý návrh novely energetického zákona (pracovní název LEX OZE II), který mj. transponuje ustanovení směrnic o sdílení elektřiny a o komunitní energetice, je v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Vláda ji tam předložila 30. června tohoto roku. Kromě změn energetického zákona a některých jeho novel předkladatel navrhuje úpravy zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, zákona č. 235 o dani z přidané hodnoty, zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Jak je patrné, jde o rozsáhlou materii. Úplná transpozice platné evropské směrnice č. 2019/944 to však není. Tento krok nás teprve čeká, i když teoreticky měl být podle směrnice učiněn do konce roku 2020. Budme však rádi, že po klikaté cestě se návrh novely zákona upravující komunitní energetiku, sdílení elektřiny a s tím související další nezbytné kroky posunul blíže svému cíli. Pokud vše půjde, jak se nyní uvažuje, tak na přípravu (vč. úpravy vyhlášek) skutečných realizací máme společně necelý rok, neboť návrh předpokládá pro celý zákon účinnost těsně po jeho vyhlášení a u některých dotčených ustanovení prvním dnem sedmého měsíce po jeho účinnosti. Konstatujeme, že vládní návrh zákona transponuje příslušná ustanovení shora uvedených směrnic do našeho právního řádu.

Není účelem se nyní podrobně zabývat analýzou a komentováním jednotlivých ustanovení návrhu zákona vztahujících se ke společenstvím ani dalšími nezbytně nutnými částmi návrhu, které souvisejí se sdílením elektřiny. V podrobnostech proto odkazujeme na sněmovní tisk 487/0, vč. podrobného odůvodnění na stránkách PSP. Pouze poznamenáváme, že návrh uvádí definice společenství, stanoví účel jejich činností, základní pravidla jejich fungování, práva a povinnosti společenství, ochranu členů společenství atd. i registraci v registru, který podle návrhu vede Energetický regulační úřad. V přípravné fázi návrhu zákona se pro zjednodušení administrativy ještě diskutovala možnost pouhé evidence společenství.

Sdílení elektřiny není jen o komunitní energetice, ale chápeme jej jako lákavou alternativu vedoucí ke snížení nákladů na tzv. silovou elektřinu, tím, že si ji sami vyrobíme a sami ji spotřebujeme. Nikdo však nemůže očekávat, že využije-li ke sdílení elektřiny distribuční soustavu, zbaví se ostatních nákladů spojených s dopravou elektřiny.

Závěr

Komunitní energetika a sdílení elektřiny a pravidla pro ně nevznikla u nás proto, že si je ve směrnících kodifikovala Evropská unie a my jsme jako její členové povinni je akceptovat. Ukázalo se, že tato cesta je jednou z logických reakcí na vývoj energetického trhu. Pro jednotlivé účastníky trhu s elektřinou není jednoduchá (i když to pro někoho tak může vypadat) a vyvolává další technická, organizační, administrativní, finanční a také legislativní opatření. Základy komunitní energetiky a sdílení elektřiny v České republice již byly položeny (zatím) v mezích možností. Energetický regulační úřad upravil svoji vyhlášku, která umožňuje sdílení elektřiny v bytovém domě. Pravidla jsou jasná, a proto může být prakticky uskutečňováno. Za platnosti současného energetického zákona je to maximum možného. Začali jsme sdílením elektřiny v bytových domech bez použití distribuční soustavy. Pravidla platí od prvního ledna 2023, tedy déle než půl roku. Uvědomujeme si, že se jedná o první krok, který bude následován dalšími, závislymi na znění a době přijetí zákona, který je nyní v PSP. Přijetím a nabytím účinnosti zákona nic nekončí, nýbrž právě naopak. Bude to skutečný začátek nové energetiky, na který se již všichni účastníci odpovědně připravují.

Je ovšem otázkou, jak jsou nabídnuté možnosti potenciálními zájemci v současnosti využívány. Nemusíme si namlouvat, že verbální zájem je velký, ale skutečnost je zatím, mírně řečeno, dosti odlišná. Podle informací, které jsou k dispozici, vystačíme při počítání skutečných zájemců o sdílení elektřiny v bytových domech s malými čísly. Možná, že opravdoví zájemci očekávají brzké schválení návrhu zákona Parlamentem a využívají čas k důkladnému rozmyšlení si a projednání záměru na sdílení elektřiny nebo na vytvoření a právní ukotvení společenství. Každopádně je zralá racionální úvaha namísto. Ostatně k tomu nabádá i Energetický regulační úřad, ministerstva a další organizace.

Ladislav Havel

člen Rady Energetického regulačního úřadu od května 2019. Absolvent ČVUT pracuje v energetice 40 let, zejména v oblasti koncepcí dlouhodobého rozvoje energetiky, se zaměřením na elektroenergetiku. Pracoval na Ministerstvu průmyslu a obchodu a v řídicích a dozorčích orgánech energetických společností. Významně se podílel na tvorbě energetické legislativy.